

Пам'ятні події та видання, пов'язані з Олександром Кондратенко

Оксана Приходько, Олександр Резнік

Пам'ятні події та видання, пов'язані з Олександром Кондратенко. — Приходько О., Резнік О. — Огляд пам'ятних подій та видань, присвячених Олександрові Кондратенко. Представлено інформацію про конференції циклу «Теріологічна школа» і «Птахи Сіверського Дінця», видання «Теріофауна сходу України» і «Праці Луганського заповідника», присвячені пам'яті О. Кондратенка. Анонсовано діяльність створеного ним еколого-туристичного клубу «Corsac» та інформацію про сайти, на яких розміщено пам'ятні сторінки про колегу-зоолога.

Ключові слова: персоналії, історія досліджень, зоологія, східна Україна.

Передмова

Олександр Кондратенко прожив недовге, проте цікаве і насичене життя, захопивши любов'ю до нього і до своєї справи багатьох. За недовгі два роки нашого знайомства з Олександром Вікторовичем ми мали змогу побачити життя справжнього науковця і людини, яка своїм прикладом може захопити багатьох. Тепер ми знаємо, що так думали і думають не тільки ми. Події наукового життя після того, як з нього пішов наш вчитель, показали, що такий яскравий слід він залишив у долях і серцях багатьох колег. Звісно, це знайшло своє віддзеркалення у багатьох наукових, освітніх, природоохоронних та інших акціях, подіях і виданнях, які закономірно і не випадково були присвячені пам'яті нашого старшого колеги. Цим нарисом ми спробуємо охарактеризувати ті основні події, які сталися на честь Олександра протягом останнього року.

За цей час відбулося кілька пам'ятних подій, які ми анонсуємо у цьому повідомленні. Серед інших згадаємо три наукові конференції пам'яті Олександра Вікторовича, пам'ятні та інформаційні сторінки в Інтернеті, події у створеному Олександром Вікторовичем еколого-туристичному клубі Корсак, і, врешті, це видання. Окрім організації та активної участі у конференціях, він займався громадською роботою, був засновником еколого-туристичного клубу «CORSAC», створив першу web-сторінку кафедри екології та СПГ.

Конференції пам'яті О. Кондратенка

«Птахи басейну Сіверського Дінця та їх охорона». 2005 року відбулася XIII конференція з циклу «Птахи басейну Сіверського Дінця та їх охорона», присвячена пам'яті Олександра Вікторовича Кондратенка. Олександр Вікторович розпочинав свій шлях в науку як орнітолог і завжди виявляв великий інтерес до вивчення птахів регіону, що відображено у його публікаціях. Відповідно він приймав участь у більшості конференцій цього циклу (Кондратенко, Ветров, 1996; Кондратенко, Шупова, 1998; Кондратенко, Литвиненко, 2005).

2005 року конференція мала відбутися при Луганському педагогічному університеті, де він працював та був організатором тогорічної зустрічі. У організації конференції активну участь приймали члени клубу «CORSAC» спільно з викладачами кафедр біології та екології. У роботі конференції взяли участь близько 30 орнітологів та зоологів з усіх наукових центрів нашого регіону (Луганська, Донецька, Харківська та Ростовська обл.) та більш віддалених місць (Ужгородський та Херсонський університети).

Більшість учасників конференції добре знали Олександра Вікторовича, співпрацювали з ним з різних питань дослідження фауни. Серед іншого на конференції було представлено стенд з описом життєвого шляху Олександра Вікторовича та стенд з оглядом його публікацій. За матеріалами цієї конференції готується спеціальне видання, що вийде друком 2007 року за редакцією Леоніда Івановича Тараненка.

«Теріологічна школа». Олександр Вікторович був активним учасником теріошкіл, починаючи з 1996 року. Вперше він взяв участь у школі, що проходила з 21 по 25 жовтня 1996 року на біостанції «Ядути» Ніжинського педагогічного інституту. Він був організатором VIII Теріологічної школи та членом Ради школи у період від VI до XI школи-семінари.

XII Теріологічна школа «Синантропія ссавців», що проходила у Луганську, була присвячена пам'яті Олександра Кондратенка. Організаторами цієї школи були І. В. Загороднюк та актив клубу «CORSAC». Останні школи зібрали, з урахуванням активів екоclubів, близько 70 учасників із щонайменше 20 наукових центрів усіх регіонів України. Було організовано вечір пам'яті колег, де про Олександра Вікторовича згадували як про науковця, колегу, зоолога та просто друга. Під час екскурсії до Станично-Луганського рибгоспу та біостанції «Ільєнко», де останніми роками багато працював Олександр Вікторович, учасники школи відвідали могилу Олександра та мали зустріч з його родиною. Саме тоді було прийнято рішення про впорядкування цієї збірки та проведення наступної Школи на честь Олександра Вікторовича з тематикою його найбільших наукових захоплень і турбот — «Раритетна теріофауна».

Же на XIII школі у Кам'янці-Подільському (організатори: Ігор Загороднюк, Аня Зайцева, Микола Матвеев і клуб «Parus») проведено вечір пам'яті, на якому увазі колег запропонували проект цього видання, звіт про роботу створеного Олександром Вікторовичем клубу «CORSAC», спогади колег і слайд-шоу з добіркою фотографій про нашого вчителя.

Видання пам'яті Олександра Кондратенка

Праці Луганського заповідника. Наводимо лист організаторів видання дослівно: «Вельмишановні колеги! Запрошуємо Вас опублікувати статті в збірнику праць Луганського природного заповідника НАН України «Збереження і вивчення біорізноманітності Луганського природного заповідника». Збірник планується видати наприкінці 2005 р. Збірник буде присвячений пам'яті О. В. Кондратенка — зоолога, наукового співробітника заповідника, котрий трагічно загинув 30 грудня 2004 р.». Збірка вийшла 2005 року під назвою «Біорізноманітність Луганського природного заповідника НАНУ». Серед інших вона включає статтю Олександра Вікторовича про орнітофауну «Придінцівської заплави» (Кондратенко, 2005).

Праці Теріологічної школи. Олександр Вікторович був одним з найактивніших учасників Теріологічних шкіл, одну з яких він організував 1999 року на базі Луганського заповідника (VIII школа: «Ссавці відкритих просторів»). Поточний випуск «Праць Теріологічної школи», що отримав назву «Теріофауна сходу України» (випуск 7), цілком присвячено дослідженням О. Кондратенка та його найближчих колег. Ідея цього видання була запропонована і реалізована науковим керівником Олександра Вікторовича і куратором нашого клубу Ігорем Володимировичем Загороднюком за сприяння всього активу клубу.

Рис. 1. Актив клубу «CORSAC» під час виїзду на ставки Станично-Луганського рибгоспу у 2004 р.: стоять — Наталія Кельціян, Сергій Зайка та Олександр Кондратенко; сидять — Михайло Колесніков та Володимир Артющенко.

На підготовку цього видання пішов рік, і певні етапи цієї роботи було реалізовано Ігорем Володимировичем за участю членів нашого клубу: від формування змісту видання та пошуку першоджерел з публікаціями Олександра Вікторовича до опрацювання його щоденників та ведення електронного листування з колегами Олександра Вікторовича. Ця збірка має декілька розділів, основу яких становлять теріологічні публікації Олександра Вікторовича та вибрані частини його дисертації, яка мала назву «Мікротеріофауна Донецько-Донських та Донецько-Приазовських степів» (Кондратенко, 2003). В розділі «Теріологічні дослідження колег» розміщено статті, до яких О. В. Кондратенко мав безпосереднє відношення. Також у збірці вміщено бібліографію наукових праць та спогади колег про їхні спільні дослідження з Олександром Вікторовичем.

Зібрання та акції клубу «CORSAC»

Еколого-туристичний Клуб «CORSAC» створено за ініціативою Олександра Вікторовича 7 жовтня 2003 р. Клуб об'єднує біля 30 студентів-однорічників природничо-географічного факультету Луганського педагогічного університету, що займаються науковими дослідженнями. Крім цього, вони одержують необхідний рівень знань про природу рідного краю і навички туристів. Олександр Вікторович залучив членів клубу до польових досліджень. За цей час під керівництвом Кондратенка клуб провів експедиції у відділення Луганського природного заповідника та інші заповідні куточки Луганщини. Здобутими даними та своїми враження від виїздів учасники діляться на засіданнях клубу, готуючи наукові доповіді, фотосесії та мультимедійні презентації. Члени клубу активно приймають участь у конференціях, які проводяться у різних куточках України. Клуб взяв активну участь у організації та проведенні 12-ї Теріологічної школи, на якій від клубу було представлено дві доповіді.

Публікації клубу. Члени клубу публікують свої статті та повідомлення у різноманітних наукових виданнях та працях конференцій, співавтором багатьох з них був Олександр Кондратенко (Артюшенко, Кондратенко, 2004; 2005; Клюєв та ін., 2004; Колесніков, Кондратенко, 2004а,б; Лазарев та ін., 2004; Глотов та ін., 2005). Щороку у першій декаді жовтня ми проводимо урочисте зібрання клубу, на якому завжди згадують його засновника, Олександра Вікторовича. Завдяки Олександру Вікторовичу багато студентів зацікавилися вивченням зоології, екології, особливостями життя і поведінки тварин, полюбили і почали вивчати рідний край. Серед них — Володимир Артюшенко, Сергій Глотов, Ігор і Дмитро Лазарєви, автори цієї статті. Підкреслимо, що фактично завдяки ентузіазму і наполегливості Олександра Вікторовича члени клубу і зробили свої перші наукові доповіді і публікації. Зараз клуб продовжує свою діяльність під керівництвом І. Загороднюка та М. Колеснікова.

Інформація в Інтернеті

Олександр Вікторович активно вивчав можливості Інтернету. Він був першим автором сторінки кафедри екології та СПГ (Inpu.edu.ua/.../kaf-spg.htm), де він працював останнім часом. Пам'ятні сторінки про Олександра Вікторовича розміщено на сайтах клубу «CORSAC» та «Теріологічної школи». На сторінках пам'яті розміщено спогади про Олександра Вікторовича, підготовлені колегами, друзями, батьками, науковим керівником. Адреси цих сайтів: corsac.inpu.edu.ua; www.terioshkola.org.ua. На сайті Теріологічної школи можна знайти бібліографію Олександра Вікторовича та 17 його публікацій про ссавців і фауну східної України загалом (всі статті у форматі pdf), а після виходу цього видання загальна кількість статей нашого вчителя, розміщених в Інтернеті, зростає до близько 63 праць.

Подяка

Дякуємо куратору нашого клубу «CORSAC» І. В. Загороднюку за консультації при підготовці цієї публікації, а також добір і впорядкування бібліографії.

Література

- Артющенко В. А., Кондратенко О. В. Орнітофауна ІВА-території міжнародного рівня «Станично-Луганське рибне господарство» за результатами осінніх обліків 2004 року // Вісник Луганського національного педагогічного університету. — 2004.
- Артющенко В. А., Кондратенко А. В. Регистрация озерной чайки (*Larus ridibundus* L., 1766) с вариацией окраски «флавиаст» на ІВА-территории «Станично-Луганское рыбное хозяйство» // Птицы бассейна Северского Донца. — Донецк, 2005. — Выпуск 9. — С. 126.
- Глотов С. В., Євтушенко Г. О., Кондратенко О. В. Раритетні види комах квазіприродних екосистемах м. Луганськ // Наукова молодь: Збірник праць молодих вчених. — Луганськ, 2005. — С. 132–137.
- Загороднюк І., Годлевська О. Бібліографія наукових праць Олександра Кондратенка // Теріофауна сходду України. — Луганськ, 2006. — С. 335–339. — (Серія: Праці Теріологічної школи, випуск 7).
- Кондратенко О. В. Мікротеріофауна Донецько-Донських та Донецько-Приазовських степів: Автореферат дисертації канд. біол. наук. — Київ: Інститут зоології НАНУ, 2003. — 20 с.
- Кондратенко А. В. Современное состояние орнитофауны Станично-Луганского отделения ЛПЗ и территорий, перспективных для его расширения // Біорізноманітність Луганського природного заповідника НАНУ. — Луганськ, 2005. — С. 182–192. — (Збірник наукових праць Луганського НАУ, спец. випуск № 56 (79)).
- Кондратенко А. В., Ветров В. В. О гнездовании серебристой чайки в Луганской области // Птицы бассейна Северского Донца. — Харьков, 1996. — Выпуск 3. — С. 68–70.
- Кондратенко А. В., Шупова Т. В. Некоторые моменты гнездования ракшеобразных птиц долины среднего течения Северского Донца // Птицы бассейна Северского Донца. — Харьков, 1998. — Выпуск 4. — С. 58–60.
- Колесников А. М., Кондратенко А. В. Новые находки хоря-перевязки, *Vormela peregusna*, и лисицы-корсака, *Vulpes corsac*, в Луганской обл. // Вестник зоологии. — 2004а. — Том 38, № 5. — С. 46.
- Колесніков М., Кондратенко О. Історія дослідження хижих ссавців Донецько-Донських і Донецько-Приазовських степів // Вісник Львівського університету. Серія біологічна. — 2004б. — Вип. 38. — С. 21–42.
- Клюев В. Є., Колесніков М. О., Кондратенко О. В. Нова знахідка бурого ведмедя (*Ursus actor*) на теренах Східної України // Вестник зоологии. — 2004. — Том 38, № 6. — С. 82.
- Кондратенко А. В., Литвиненко С. П. Современное состояние орнитофауны заповедника «Придонцовская пойма» и его окрестностей // Птицы бассейна Северского Донца. — Донецк, 2005. — Выпуск 9. — С. 19–29.
- Лазарев Д. Е., Лазарев И. Е., Кондратенко А. В. Новые находки ктыря гигантского (*Satanas gigas*) Луганской области (Восточная Украина) // Вестник зоологии. — 2004. — Том 38, № 6. — С. 64.